

- Національний банк продовжить дистанційний режим тестування керівників банку та кандидатів на керівні посади у форматі співбесіди з кандидатами шляхом відеоконференції;

- до червня 2021 року до банків та банківських груп не застосовуються заходи впливу за порушення вимог до показників капіталу, ліквідності, кредитного ризику тощо. Таке рішення діятиме лише, якщо порушення виникли через негативний вплив карантину [3].

Отже, сутність антикризового менеджменту полягає в створенні умов для збереження фінансової стійкості, шляхом передбачення загроз кризових явищ. [4]

Банківські установи хоч і зазнали впливу пандемії, проте в переважній більшості виявилися стійкими. В умовах COVID-19 розвитку набули цифрові технології, дистанційне обслуговування, антикризові заходи, здійснені Національним банком України також допомогли банківським установам протистояти негативному впливу пандемії, і, таким чином в 2021 році в порівнянні з 2020 роком спостерігається незначне покращення фінансових показників банківських установ, що свідчить про ефективність антикризового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Лачкова В. Фінансовий менеджмент у банку: навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2017. С.156-165.
2. Офіційний сайт Національного банку України, статистика. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 25.10.2021).
3. Офіційний сайт Національного банку України – Підтримка банків та економіки на період дії карантинних заходів. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zaprovadjeno-antikrizovi-zahodi-dlya-pidtrimki-bankiv-ta-ekonomiki-pid-chas-posilenogo-karantinu> (дата звернення: 25.10.2021).
4. Коваленко В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання : монографія. Одеса, 2013. 381 с.

ОЦІНКА СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ COVID-19

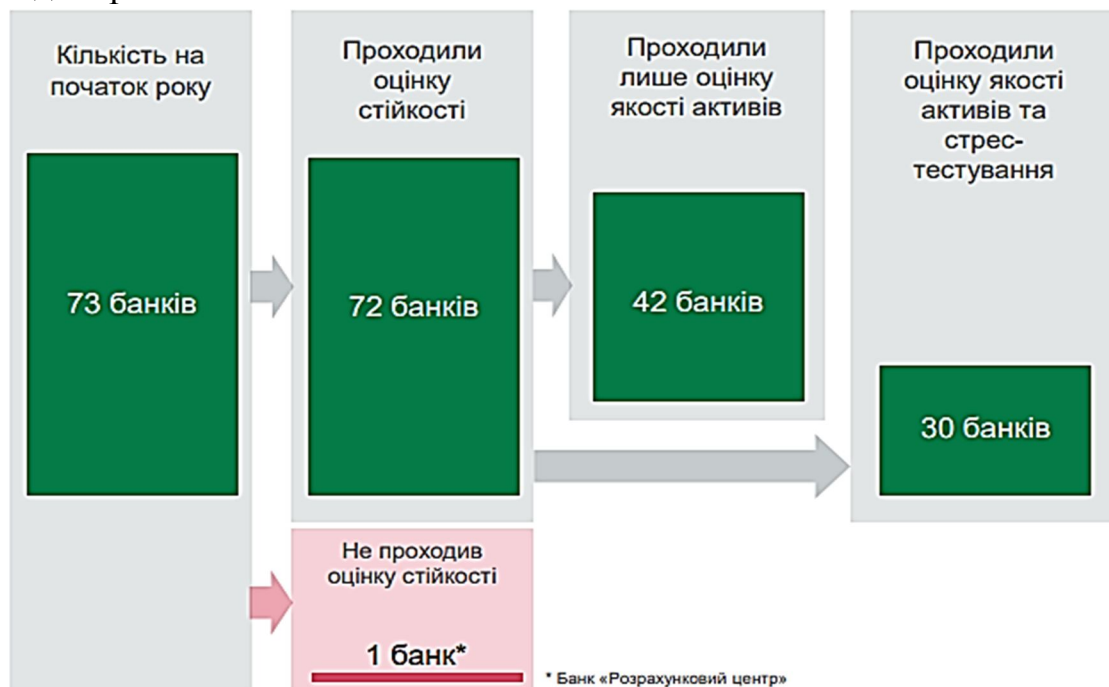
Тищенко В. В., канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та банківської справи, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Банківський сектор нині є достатньо стійким та готовий до запланованого підвищення вимог до капіталу, незважаючи на вплив торішньої кризи. Проте низка банків мають вжити заходів, щоб посилити свою стійкість до можливих кризових явищ надалі. Про це свідчать результати оцінки стійкості банків та банківської системи у 2021 році.

Цьогоріч оцінку якості активів традиційно проходили всі банки, а 30 найбільших банків додатково пройшли стрес-тестування. За підсумками оцінки

стійкості Національний банк установив вищий за мінімальний необхідний рівень достатності капіталу для низки банків. Цей цільовий рівень розраховано в такий спосіб, щоб навіть за реалізації стресових подій капіталу банку було достатньо для покриття можливих збитків.

Розподіл банків за підходами до оцінки стійкості виглядає наступним чином див. рис. 1.

Джерело: НБУ

Рис. 1 – Оцінка стійкості українських банків в 2021 році

Оцінка якості активів проводилася незалежними аудитором. Вона підтвердила, що загалом банки коректно відображають якість кредитного портфеля та решту основних показників діяльності. Здійснені аудитором коригування здебільшого несуттєво позначилися на достатності капіталу банків. Їх основні причини – технічні неточності в оцінці кредитного ризику та подекуди некоректне трактування регуляторних вимог.

Результати для українських банків, які проходили лише оцінку якості активів наступні (див. рис. 2.).

Джерело: НБУ

Рис. 2 – Результати для українських банків, які проходили лише оцінку якості активів в 2021 році

Загалом аудиторами здійснено коригування кредитного ризику на 317.3 млн грн, в тому числі зменшення кредитного ризику для 2 банків на 0.6 млн грн. Коригування переважно були нематеріальними. Коригування не призвели до зниження нормативів достатності капіталу банків нижче за нормативні значення.

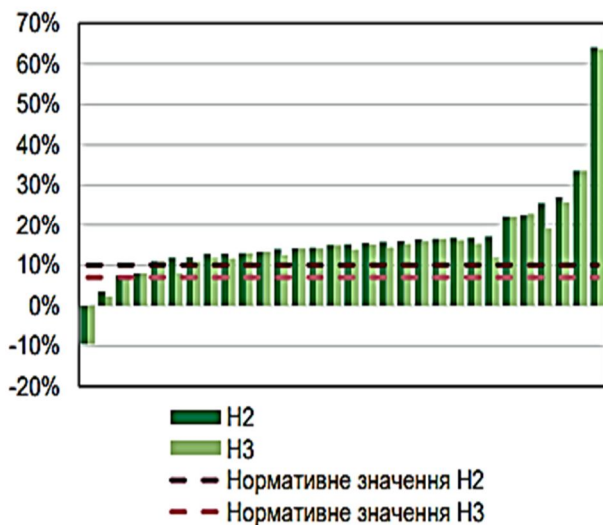
За базовим макроекономічним сценарієм підвищений рівень нормативів достатності капіталу було встановлено лише для 10 банків. Проте поточні значення шести з них перевищують установлені цільові значення, тож лише чотири банки потребують застосування додаткових заходів для виконання вимог Національного банку. Водночас для 20 банків було встановлено підвищений необхідний рівень нормативів достатності капіталу за несприятливим сценарієм. Серед них чотири мають нормативи достатності капіталу вищі за встановлені цільові значення, а решта 16 – повинні вжити додаткових заходів для підвищення достатності капіталу або ж зниження ризиків діяльності (див. рис. 3.).

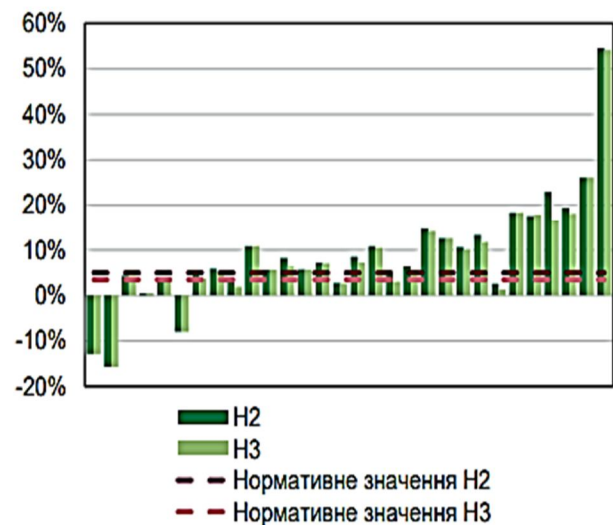
Джерело: НБУ

Рис. 3 – Результати стрес-тестування в 2021 році для українських банків
Результати стрес-тестування 2021 року у розрізі банків показано на рис. 4.

Розподіл нормативів достатності капіталу за базовим сценарієм у 1-й рік стрес-тесту

Розподіл нормативів достатності капіталу за несприятливим сценарієм у 1-й рік стрес-тесту

Джерело: НБУ

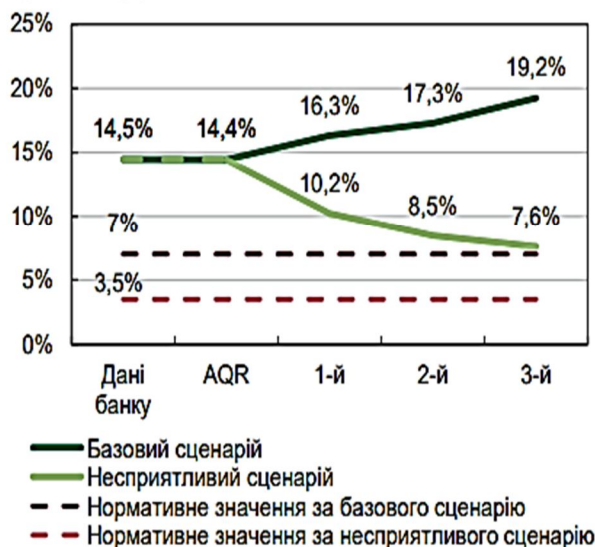
Рис. 4 – Результати стрес-тестування в 2021 році у розрізі банків

Лише чотири українські банки мають фактичний рівень нормативу нижчий за необхідний рівень, визначений за базовим сценарієм.

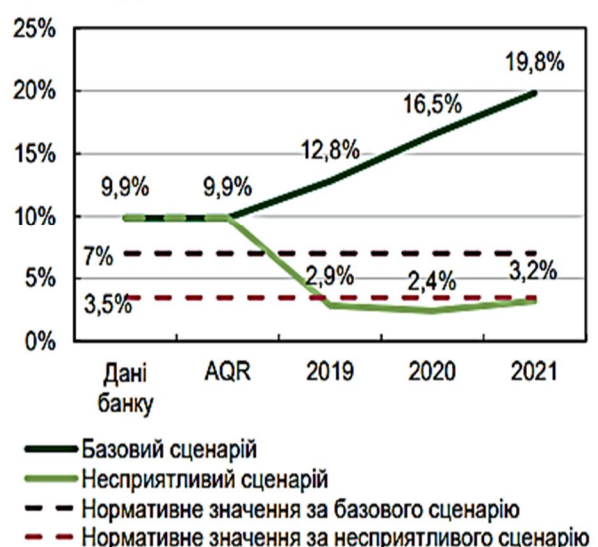
Хоча кількість банків, для яких за результатами стрес-тестування виявлено ризики для капіталу, суттєво не змінилася порівняно з 2019 роком, оцінена потреба в капіталі значно знизилася. Так, за несприятливим сценарієм еквівалент цієї потреби на 1 січня 2021 року становив 41,7 млрд грн порівняно з 73,8 млрд грн два роки тому. За базовим сценарієм потреба знизилася майже всемо – до 5,3 млрд грн порівняно з 35,3 млрд грн у 2019 році.

Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тесту у 2019 і 2021 році представлено на рис. 5.

Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тесту у 2021 році

Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу банків за результатами стрес-тесту у 2019 році

Джерело: НБУ

Рис. 5 – Порівняння результатів стрес-тестування за 2019 та 2021 роки

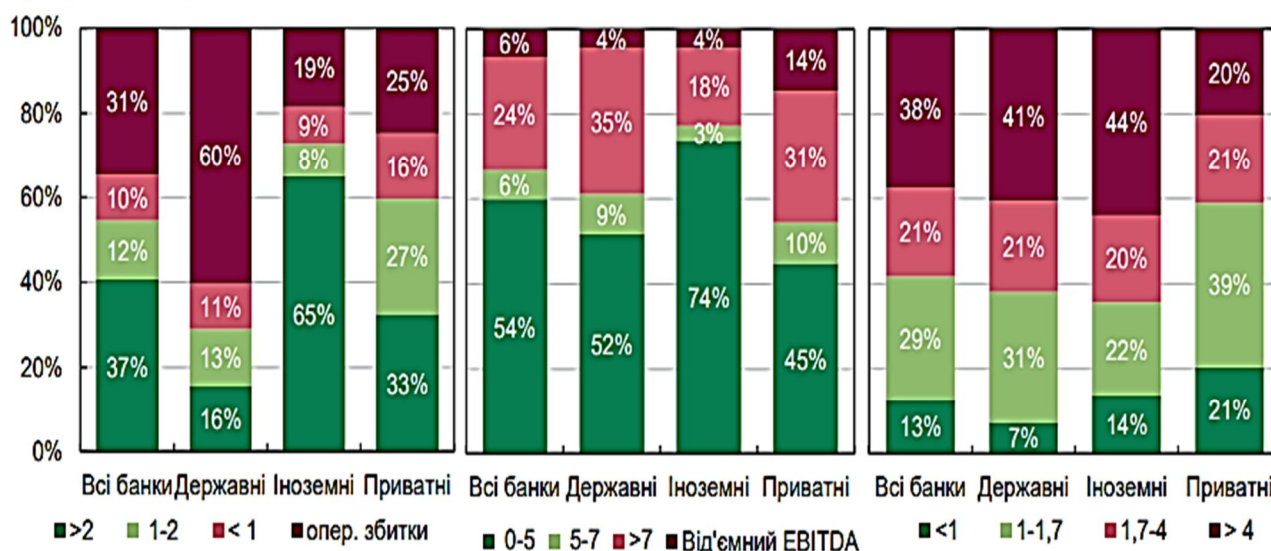
Кращі цьогорічні результати більшості банків зумовлені їх вищою капіталізацією, збереженням прийнятної якості кредитного портфеля та достатнім рівнем операційної ефективності, що майже не погіршилися внаслідок кризи. Водночас сценарії для стрес-тестування були загалом м'якшими, ніж у попередні роки.

Якість корпоративного портфелю банків за результатами оцінки є прийнятною, але неоднорідною (див. рис. 6.).

Покриття процентів опер. прибутком (ICR)*

Чистий борг / EBITDA*

Співвідношення боргу і застави**

* Показники пораховані за працюючими кредитами

** З врахуванням коефіцієнтів ліквідності застави

Джерело: НБУ

Рис. 6 – Якість корпоративного портфелю українських банків в 2021 році

В цілому фінансовий стан боржників із великими працюючими кредитами прийнятний. Проблеми ідентифіковані є тільки в окремих банках.

За результатами оцінки стійкості для банків визначено необхідний рівень нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) та нормативу достатності основного капіталу (Н3). Необхідний рівень нормативів достатності капіталу розраховано в такий спосіб, щоб забезпечити виконання банками мінімальних вимог Н2 та Н3 за базовим сценарієм (10% та 7% відповідно) та знижених вимог за вказаними нормативами за несприятливим сценарієм (5% та 3,5% відповідно) на всьому прогностичному горизонті тривалістю три роки (до 2023 року включно).

Потреба в капіталі банків, для яких виявлено ризики для капіталу, здебільшого зумовлена такими чинниками [2]:

- високою вартістю та короткою строковістю фондування, що формує значний процентний ризик банків у несприятливих умовах;
- значними адміністративними витратами;
- утриманням на балансі надмірного обсягу непрофільних активів. За встановленими правилами основний капітал банків поетапно зменшується на вартість непрофільних активів;
- незадовільним фінансовим станом окремих великих позичальників.

В цілому, результати оцінки стійкості банків в 2021 році та, зокрема, проведеного стрес-тестування, засвідчили готовність банківської системи України до подальшого впровадження світових вимог до капіталу банків відповідно до рис. 7.

Джерело: НБУ

Рис. 7 – План впровадження регуляцій для українських банків у 2021-2024 роках

Цьогоріч стрес-тестування вперше включало оцінку ризику втрати вартості державними цінними паперами, що оцінюються за справедливою вартістю. Це елемент ринкового ризику, який може реалізуватися в разі різкого зростання очікуваної дохідності боргових цінних паперів в умовах глибокої кризи. Загальний вплив цього ризику на банківську систему є помірним і значною мірою концентрується в державних банках.

Для забезпечення стійкості банки надалі мають дотримуватися визначених Національним банком вимог із достатності капіталу або ж здійснити заходи для зниження профілю ризиків через провадження заходів з реструктуризації. Ці заходи можуть включати покращення якості кредитного портфеля, оптимізацію структури активів та пасивів, коригування бізнес-моделі.

Список використаних джерел:

1. Підходи до стрес-тестування банків. Рішення Правління НБУ від 30.04.2021 № 177-рш «Про внесення змін до деяких розпорядчих актів НБУ». URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ST_model_2021_public_2021-05-06.pdf?v=4. (дата звернення: 18.10.2021).
2. Тищенко В.В., Тищенко О.І. Особливості стрес-тестування для банківської системи України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 445-455.